

ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีน
ในสมัยของนายกรัฐมนตรี นเรนทรา โมดิ (ช่วงปี ค.ศ. 2014 - 2019)

Relations between the Republic of India and the People's Republic of
China During the period of Prime Minister Narendra Modi (between
2014 AD. to 2019 AD.)

นางสาวจิงใจ จริงจิตร นักศึกษาปริญญาโท สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Miss Jingjai Jingjit Graduate student in International affair, Faculty of Political Science,
Thammasat University

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น มีความสัมพันธ์แบบกึ่งมิตร กึ่งศัตรูมาโดยตลอดตั้งแต่ค.ศ. 1962 อินเดียและจีนได้มีปัญหาข้อพิพาทระหว่างดินแดนซึ่งอินเดียได้กล่าวหา จีนว่าได้เข้าไปยึดครองพื้นที่ของอินเดียในแคว้นแคชเมียร์ที่ยังลุกลามมาจนถึงปัจจุบัน

อินเดียและจีนต่างเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงทั้ง 2 ประเทศ จึงมีลักษณะ เป็นคู่แข่งและมีการแข่งขันกัน โดยทั้ง 2 ประเทศนี้ต้องมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและต้องสกัดกั้นการ ขยายอิทธิพลทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองมาโดยตลอด กระนั้นเอง สาธารณรัฐอินเดียภายใต้รัฐบาลของ นายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดิ ที่ดำรงตำแหน่งมาถึงสมัยที่ 2 นั้น มีความพยายามที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับ ทุกประเทศทั่วโลกและอินเดียยังประสบความสำเร็จในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศเพื่อ ผลักดันประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ของอินเดียหลายครั้ง แต่ความสัมพันธ์อินเดีย-จีนยังคงลุ่มๆ ดอนๆ โดยที่ ผ่านมาความสัมพันธ์ย่ำแย่ลงจากเหตุการณ์เผชิญหน้าระหว่างกองทัพสองฝ่ายที่

จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนในเชิงนโยบายของนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดิทั้ง 2 สมัย เป็นเรื่องที่ควรจะศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศนั้นมีทั้งมิติในเชิงความ ร่วมมือและความขัดแย้ง

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, ความขัดแย้ง, อินเดีย, จีน, เศรษฐกิจ, การเมือง

Abstract

The relationship between the Republic of India and the People's Republic of China Having had a half-friendly, half-enemy relationship Since 1962 India and China have disputes between territories, which India has accused China of occupying India's area in Kashmir, which is still widespread.

India and China are both countries with high economic growth rates, so both countries are competing and both of which must balance the power of each other and must prevent the expansion of mutually economic influences. Nonetheless, the Republic of India, under the government of Prime Minister Narendra Modi, who held the second period, was have tried to develop relationships with all countries around the world, and India has successfully hosted an international conference to push issues of interest to India many times. But the Indian-Chinese relations are still low. The relationship has deteriorated due to the confrontation between two defense force in the boundary.

Therefore, the relations between India and China in the policy of Prime Minister Narendra Modi in both periods should be continuously studied because the relations between the two countries have dimensions of cooperation and conflict.

Keywords: Cooperation, Conflict, India, China, Economics, Political

บทนำ

สาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่และประชากรมากที่สุดในโลก และทั้งสองประเทศนั้นได้มีพรมแดนติดกัน ถึงแม้จะมีข้อพิพาทเรื่องเขตแดนมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ก็ตาม และทั้งสองประเทศได้มีความสัมพันธ์แบบทั้งมิตรและศัตรูแต่ในภายใต้รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดิ ที่ดำรงตำแหน่งมาถึงสมัยที่ 2 นั้น มีความพยายามที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับทุกประเทศทั่วโลกรวมทั้งจีนด้วย จะเห็นได้จาก การที่ผู้นำทั้งสองประเทศได้พบปะหารือกันอย่างไม่เป็นทางการครั้งแรกที่มณฑล อุฮั่น ประเทศในเดือนเมษายน ปีค.ศ. 2018 และหลังจากนั้นก็เกิดการพิพาทอย่างรุนแรงในเขตรอยต่อของทั้งสองประเทศ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 2019 นายสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เดินทางมายังเมืองเซินไฉ ประเทศอินเดีย เพื่อพบปะหารือกันอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 2 ซึ่งนายสี จิ้นผิงนับว่าเป็นผู้นำจีนคนแรกในรอบ 23 ปี ที่เดินทางไปเยือนอินเดีย

ดังนั้น จะเห็นว่าแม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความสัมพันธ์แบบกึ่งมิตรกึ่งศัตรูแต่ทั้งสองก็มีความพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเองเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาปัจจัยในการกำหนดนโยบายระหว่างประเทศอินเดียนและจีนในยุคนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี ช่วงปี ค.ศ. 2014 – 2019
2. ศึกษาตัวแปรและอุปสรรคของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียนและจีน

กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นกรอบในการวิเคราะห์

แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ให้คำนิยามแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ในหลายแง่มุมดังนี้

ภูมิรัฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ของพลังแห่งชาติและชาติ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ ฟรี เดอริก รัตเชล (ค.ศ.1844 – 1904) ศาสตราจารย์ทางภูมิศาสตร์และแห่งมหาวิทยาลัยไลซิค ได้นำเอา แนวความคิดเรื่องอำนาจรัฐของอริสโตเติล สตราโน และนักปราชญ์หลายๆคนที่เคยกล่าวอย่างกว้างๆ ถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและอำนาจรัฐมาวางระบบแบบแผนเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อ อำนาจของชาติซึ่งเขาเห็นว่า “รัฐเปรียบเสมือนสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎการเลือกสรรทางธรรมชาติ คือผู้ที่ แข็งแรงกว่าจึงจะอยู่รอด รัฐต่างๆ จึงมีการต่อสู้อย่างไม่สิ้นสุดเพื่อพื้นที่”¹ ซึ่งต่อมา รูดอล์ฟ เอลเลน ศาสตราจารย์วิชาการการปกครองชาวสวีเดนแห่งมหาวิทยาลัย Getedang ได้ขยายความคิดของรัตเชลว่า “รัฐไม่เพียงแต่เป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น แต่รัฐเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีคุณธรรมปัญญา และเป้าหมายสุดท้ายในการพัฒนา รัฐคือการได้มาซึ่งอำนาจ ในการได้มาซึ่งอำนาจนี้ไม่จำเป็นต้องดำเนินตามรอยกฎของการเจริญเติบโตหรือของ การขยายอาณาเขต รัฐอาจจะนำเทคนิควิทยาการก้าวหน้าของวัฒนธรรมสมัยใหม่มาเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมาย ที่ต้องการ ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายในการพัฒนาอำนาจจะบรรลุผลสำเร็จด้วยการ ได้พรมแดนธรรมชาติภายนอกที่ ดีที่สุดคือคือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรมแดนภายใน”²ซึ่ง เอลเลนเป็นนักเขียนคนแรกที่น่าศัพท์ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) มาใช้ โดยเขาให้นิยาม Geopolitics หมายถึง ภูมิรัฐศาสตร์และรัฐหรือการพิจารณาสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติของรัฐ ซึ่งต่อมานักภูมิรัฐศาสตร์เยอรมันนำคำ Geopolitics มาใช้ขยายกว้างออกไปทางที่ไม่ใช่ ความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ เช่น ทฤษฎีของพรคณาซีในแง่ความยิ่งใหญ่ในเรื่องเชื้อชาติ เป็นการอ้างเพื่อ

¹โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 166 – 167

²โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 167

ประโยชน์ของประเทศเป็นใหญ่ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการขยายดินแดนและขยายอำนาจของตน³และ ต่อมาความสัมพันธ์ของวิชาภูมิศาสตร์และพลังแห่งชาติ ได้ขยายขอบเขตกว้างขึ้นเป็นความสัมพันธ์ทั่วโลก โดยเน้นเรื่องอำนาจของชาติ (National Power) การขยายดินแดน ความเป็นมาของอภิมหาอำนาจ มหาอำนาจ ทางทะเล มหาอำนาจทางบก

ทฤษฎีกระดานหมากรุก(Grand Chess Board Theory) ขณะที่แนวคิดทางภูมิรัฐศาสตร์ที่น่าสนใจ อีกแนวคิดหนึ่งเป็นของ Zbigniew Kazimierz Brzezinski ชาวอเมริกันเชื้อสายโปแลนด์ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาด้าน ความมั่นคงของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งเขาได้กำหนดทฤษฎีกระดานหมากรุก(Grand Chess Board)ผ่านงาน เขียนของเขา คือ The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives (1997) โดยแนวคิดดังกล่าวของ Brzezinski นั้นจัดว่าอยู่ในแนวทางการศึกษาแบบสัจนิยม (Realist Approach) ซึ่งมุ่งมองไปที่ “รัฐ” “อำนาจ” และ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” มากกว่าที่จะมุ่งมองความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศแบบบูรณาการโดยนำปัจจัยอื่นๆเข้ามาพิจารณาประกอบ แต่จุดเด่นของทฤษฎีดังกล่าวของ Brzezinski อยู่การนำปัจจัยด้านความได้เปรียบ/เสียเปรียบ (Advantage & Disadvantage) ทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เข้ามาเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์ถึงความเป็นไประหว่างความสัมพันธ์ของรัฐชาติต่างๆ รวมไปถึง ทำหน้าที่ของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของแต่ละประเทศอีกด้วย⁴ ดังนั้นรัฐต่างๆ ซึ่งถือเป็นหน่วยหน่วย หนึ่งในระบบโลก ย่อมมีสถานะทางอำนาจที่แตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับความได้เปรียบเสียเปรียบทาง ภูมิรัฐศาสตร์ของตนเอง ซึ่งจากทัศนะตรงประเด็นนี้เอง ทำให้ Brzezinski แบ่งรัฐต่างๆในโลกออกเป็น 2 ประเภท คือ

Geostrategic Players หรือ รัฐที่เป็นผู้เล่นที่มีศักยภาพจากการอาศัยความได้เปรียบ ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ของตน บวกกับความประสงค์ที่จะแผ่ขยายอิทธิพลของตนเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นหลัก ซึ่งรัฐที่มีสถานะผู้เล่นเหล่านี้ ตามทัศนะของ Brzezinski มองว่าผู้เล่นหลักที่สำคัญที่สุดบนกระดาน หมากรุก ซึ่งก็คือโลกใบนี้ ก็คือ สหรัฐอเมริกา ที่มุ่งขยายแผ่อิทธิพลของตนเข้าไปยังบริเวณที่เราเรียกกันว่า “ยูเรเชีย (Eurasia)” ที่สหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นกระดานหมากรุกที่สำคัญ (The Grand Chessboard) ของตน เพราะตั้งอยู่บนพื้นที่ของ ๒ทวีป คือ ยุโรป และเอเชีย, มีประชากรกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก, มีค่า GNP ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ของโลก และที่สำคัญที่สุดคือ มีแหล่งทรัพยากรพลังงานธรรมชาติมากถึง 3 ใน 4 ของ โลก

อย่างไรก็ตาม Brzezinski มองว่ายังคงมีผู้เล่นที่สำคัญอีก 5 ประเทศที่จะมาร่วมเล่นเกมกันบนหมากรุก กระดานนี้ ได้แก่ ฝรั่งเศส, เยอรมนี, สหพันธรัฐรัสเซีย, จีน และอินเดีย ซึ่งต่างก็หวังที่จะเข้ามาเล่นเกมบน กระดานหมากรุกนี้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในแก่ฝ่ายของตนเช่นกัน

³โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 168

⁴Brzezinski, Zbigniew. *The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives*. New York, N.Y. : BasicBooks, 1997 page 40-41

Geopolitical Pivots หรือ รัฐที่มีสถานะเป็น “หมาก” ให้แก่เหล่าบรรดาผู้เล่นต่างๆ ดังที่ได้นำเรียนไปข้างต้น เพราะ รัฐเหล่านี้ภูมิรัฐศาสตร์ดี กล่าวคือ ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ผู้เล่น ล้วนมีผลประโยชน์ทับซ้อนกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้เล่นหลักอย่างสหรัฐอเมริกาตามทัศนะของ Brzezinski รวมไปถึงผู้เล่นที่สำคัญอีก 5 ประเทศด้วย ซึ่งประเทศที่มีสถานะเป็น “หมาก/สมรภูมิ” ในการช่วงชิงผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงเหล่านี้ก็ได้แก่ ยูเครน, อาเซอร์ไบจาน, ตุรกี, อิหร่าน และเกาหลีใต้ตามทัศนะของ Brzezinski

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้ง อินเดียและจีน ถือเป็นประเทศที่ Brzezinski เห็นว่ามีสถานะเป็น Geostrategic Players เป็นทั้ง Geostrategic Players และ ขณะเดียวกันอินเดียและจีนก็เป็นรัฐที่เป็นผู้เล่นที่มีศักยภาพจากการอาศัยความได้เปรียบทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ของตน ดังนั้นจึงเห็นว่าควรนำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์แนวทางการแสวงหาผลประโยชน์จากภูมิรัฐศาสตร์ที่ได้เปรียบดังกล่าว

แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความและความหมายของแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

Joseph Frankel กล่าวถึงแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติว่า เป็นคำอธิบายความซับซ้อนของนโยบายต่างประเทศได้สมบูรณ์ที่สุด⁵ โดยทรรศนะของ Joseph Frankel ความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทจิตวิสัย แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติในแง่จิตวิสัยหมายถึง ความต้องการเห็นโลกที่ร่มเย็นเป็นสุข หรือ โลกที่ดีและสังคมที่ดี ผลประโยชน์แห่งชาติในแง่จิตวิสัยมีลักษณะ

- เป็นผลประโยชน์ระยะยาว
- มีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์ และ/หรืออุดมการณ์
- ต้องการความสนใจจากฝ่ายตรงข้ามซึ่งมิได้มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองมากกว่ารัฐบาล
- เป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์หรือแนวทาง หรือ อย่างน้อยที่สุดก็ให้ความหวัง แม้แต่ในกรณีที่มีได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อนโยบาย
- ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกัน และอาจขัดแย้งกันได้
- ไม่ต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้และไม่ต้องลงทุน
- ถูกกำหนดโดยเจตนารมณ์ทางการเมืองมากกว่าความสามารถ

---

⁵Joseph Frankel, “National Interest”, London : Pall Mall Press Ltd.,1970,p.26.

2. ประเภทวัตถุประสงค์ ผลประโยชน์แห่งชาติ หมายถึง ผลประโยชน์ทั้งมวลและนโยบายที่มีการนำไปปฏิบัติจริงๆ ผลประโยชน์แห่งชาติในแง่วัตถุประสงค์เป็นความพยายามในการมองผลประโยชน์แห่งชาติในสภาพความเป็นจริง โดยวิเคราะห์ให้เห็นว่าอะไรเป็นปัจจัยหรือตัวแปรที่ประกอบขึ้น เป็นผลประโยชน์เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่ใกล้เคียงกับความต้องการของแต่ละรัฐให้มากที่สุด ผลประโยชน์แห่งชาติในแง่วัตถุประสงค์มีลักษณะดังนี้

- ผลประโยชน์ระยะสั้น สามารถบรรลุได้ในอนาคตอันใกล้
- เกิดจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวหรือความจำเป็น
- เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และ/หรือบุคคลที่มีอำนาจ
- ใช้ในการอธิบายมากกว่าใช้เป็นมาตรฐาน
- ในแง่ปัญหาในการดำเนินงาน ผลประโยชน์แห่งชาติในแง่วัตถุประสงค์มีความขัดแย้งน้อยกว่าในแง่จิตวิสัย
- มักถูกแปลงออกมาเป็นนโยบายซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของการประเมินความสำเร็จที่คาดไว้ และต้องมีการลงทุนพอสมควร
- ตัวแปรสำคัญในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ มักเป็นตัวแปรด้านความสามารถมากกว่าเจตนารมณ์ทางการเมือง
- ผลประโยชน์แห่งชาติในแง่วัตถุประสงค์ อาจจัดลำดับความสำคัญตั้งแต่ต่ำสุดไปจนถึงสำคัญที่สุดได้ การจัดลำดับดังกล่าวขึ้นอยู่กับการวางนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นระบบ

3. ประเภทคำอธิบายและการโต้แย้ง แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติใช้ในการอธิบายประเมินผล ให้เหตุผล หรือวิจารณ์นโยบายต่างประเทศ เพื่อพิสูจน์ว่าตนเองถูกในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามผิด ส่วนใหญ่จะออกมาในลักษณะโต้แย้งมากกว่าอธิบาย

Charles O.Lerche และ Abdul A.Said กล่าวถึงผลประโยชน์แห่งชาติว่า ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์ระยะยาวและต่อเนื่อง ซึ่งรัฐ ชาติ และรัฐบาล ต้องการบรรลุ ในทางปฏิบัติผลประโยชน์แห่งชาติคือรูปแบบที่กำหนดขึ้นโดยผู้กำหนดนโยบาย ผลประโยชน์แห่งชาติทำให้เกิดมาตรการที่สอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติ⁶

Han J.Morgenthau นักคิดสังคมนิยมซึ่งเป็นผู้วางรากฐานแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ ได้กล่าวถึงแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติว่า มีองค์ประกอบ 2 ประการ ประการแรก คือ สิ่งที่เป็นที่ต้องการอันเกิด

---

⁶ Charles O.Lerche,Jr. and Abdul A.Said, “*Concepts of International Politics 2 edition*”, (New Delhi: Prentice Hall of India Private Limited, 1972), pp. 25 – 26

จากเหตุผลและความจำเป็น อีกประการหนึ่งคือ สิ่งที่มีผันแปรและถูกกำหนดโดยสถานการณ์ และการที่รัฐจะดำเนินนโยบายใดๆ ก็มีจุดประสงค์เพื่อปกป้องอธิปไตย ระบอบการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา ภาษา เชื้อชาติของตนไว้จากการรุกรานของชาติอื่น รัฐต่างๆอาจดำเนินนโยบายร่วมมือแข่งขันกัน ถ่วงดุล หรือเป็นพันธมิตรกัน โดยการช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ รัฐจะดำเนินนโยบายต่างประเทศบนรากฐานของผลประโยชน์แห่งชาติและแต่ละรัฐจะกระทำทุกประการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน Morgenthau ได้สรุปเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติว่ามี 2 ประเภท⁷ คือ

ประการแรก ผลประโยชน์ของรัฐเดี่ยว อาจแบ่งออกตามระดับของความถาวรและระดับของหลักทั่วไปได้ดังนี้

ผลประโยชน์ขั้นแรก (Primary Interests) คือ การพิทักษ์รักษาความดำรงอยู่ของรัฐ ทั้งทางการเมืองและทางวัฒนธรรม ข้อนี้เป็นผลประโยชน์ที่ทุกชาติจะพิทักษ์ไว้โดยมิยินยอมให้มีการต่อรองใดๆ

ผลประโยชน์ขั้นรองลงมา (Secondary Interests) คือ สิ่งที่มีส่วนในการคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ขั้นแรก เช่น การคุ้มครองพลเมืองของตนที่อยู่ในต่างประเทศและการรักษาไว้ซึ่งสิทธิของความคุ้มกันทางการทูตของนักการทูตของชาติตน

ผลประโยชน์ถาวร (Permanent Interest) คือ ผลประโยชน์ที่ยังคงอยู่ตลอดเวลาเพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Variable Interest) คือ ผลประโยชน์ที่ชาติในช่วงเวลานั้นเลือกถือว่าเป็นประโยชน์ของรัฐ ดังนั้น ผลประโยชน์ถาวรก็อาจเป็นผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงได้

ผลประโยชน์ทั่วไป (General Interest) คือ ผลประโยชน์ที่ชาติอาจนำมาใช้ในเรื่องต่างๆทั้ง ทางเศรษฐกิจ การค้า ความสัมพันธ์ทางการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ

ผลประโยชน์ที่จำเพาะเจาะจงลงไป (Specific Interest) คือ ผลประโยชน์ที่มีผลสืบเนื่องมาจากผลประโยชน์ทั่วไป

ประเภทที่สอง ผลประโยชน์ระหว่างรัฐสองรัฐหรือหลายรัฐ แบ่งได้ดังนี้

ผลประโยชน์ที่ร่วมกันอยู่ (Identical Interest) คือผลประโยชน์ที่ทุกชาติมีร่วมกัน อาจเป็นผลประโยชน์ 1 ใน 6 ประการข้างต้นหรือนอกเหนือจาก 6 ประการดังกล่าวก็ได้

---

⁷ Han J.Morgenthau, "Another Great Debate : The National Interest of the United States", Contemporary Theory in International Relations, Edited by William C. Olson and Fred A. Sondermann, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc.,Englewood Cliffs, 1966) : pp 73 – 79.

ผลประโยชน์ที่เสริมกันและกัน (Complementary Interests) เป็นผลประโยชน์ที่ตอบแทนกันและกันของชาติต่างๆ

ผลประโยชน์ที่ขัดกัน (Conflicting Interests) เป็นผลประโยชน์ที่นอกเหนือไปจากข้อ 1 และ 2 ข้างต้น ผลประโยชน์ที่ขัดกันอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์จนกลายเป็นผลประโยชน์ร่วมกันหรือผลประโยชน์ที่เสริมกันได้ ในทำนองเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ร่วมกันหรือเสริมกันก็อาจกลายเป็นผลประโยชน์ที่ขัดกันได้

ซึ่งแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาตินี้จะนำมาวิเคราะห์ถึงการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ของอินเดียว่ามี การตอบสนองกับผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านความมั่นคงของอินเดียในเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยใช้วิธีการศึกษาและรวบรวม ข้อมูลแบบวิจัยเอกสาร (Document Research)

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งข่าวสารจากสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ อาทิ สุนทรพจน์และถ้อยแถลงของผู้นำประเทศ เอกสารความตกลง ความร่วมมือต่างๆ เช่น สุนทรพจน์จากนายกรัฐมนตรีอินเดีย เอกสารราชการที่เผยแพร่ สุนทรพจน์ของประธานาธิบดีหรือ นายกรัฐมนตรีจีน เป็นต้น
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสารวิชาการ เอกสารวิจัย บทความ ของนักวิชาการในวารสารต่างๆและจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เอเชียรายปี, เอเชียปริทัศน์ , India ,Asia Pacific defense Forum ,Indiatimes, สำนักข่าวซินหัว เป็นต้น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า สาธารณรัฐอินเดียและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งกัน แม้ว่าทั้งสองประเทศได้เริ่มต้นจากการเป็นประเทศยากจน โดยจีนได้เปิดประเทศให้ต่างชาติมา ลงทุนได้ในปี ค.ศ. 1978 แต่อินเดียนั้นยังคงตามหลังประเทศจีนอยู่มาก จากการเยือนประเทศจีนของ นายกรัฐมนตรี อู๋ถู่ พิหารี วาซเปย์ ในช่วงปี ค.ศ. 2003 เขาได้เห็นว่าประเทศจีนได้เปลี่ยนไป สภาพการ เป็นอยู่ของประชากรของประเทศจีนนั้นเจริญก้าวหน้าและพัฒนาเป็นอย่างมาก และเศรษฐกิจของจีนก็ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว บริษัทต่างชาติได้เข้ามาลงทุนในจีนมากกว่า 7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ สิ่งที่ทำให้ เศรษฐกิจจีนขยายก็คือ Marshall Plan ซึ่งเป็นแผนที่ทางสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือประเทศยุโรปในยุคหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้จีนได้เปิดโรงงานทั่วประเทศมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นกว่า 10 ล้านคนและคนจีนในยุค นั้นก็ได้รับเงินเยอะกว่าเดิม 5 เท่า จากก่อนสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมทำให้คนจีนสมัยนั้นมีกำลังซื้อที่สูงมาก

ต่างจากประเทศอินเดียที่เปิดประเทศให้ชาวต่างชาติสามารถมาลงทุนได้ในปี ค.ศ. 1991 ตามหลังประเทศจีน 13 ปี แม้ว่าอินเดียจะมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแต่ก็ยังไม่ได้ดีเมื่อเทียบกับจีน แม้ว่าทั้ง 2 ประเทศมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแต่ก็ยังถือว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ในประเทศจีนมีประชาชนเพียง 89% ที่ข้ามผ่านเส้นแบ่งความยากจน ส่วนประเทศอินเดียมีแค่ 65% เท่านั้น นั่นคือสิ่งที่ทำให้เห็นว่าประเทศจีนและอินเดียได้เปลี่ยนแปลงประเทศตนเองและโลกอย่างไรจากประเทศที่กำลังพัฒนาไปสู่ประเทศมหาอำนาจทั้งที่สองประเทศนี้ไม่มีอะไรที่เหมือนกันเลย ทั้งการใช้ภาษาที่คนอินเดียใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ส่วนจีนนั้นแทบจะพูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลย การปกครองที่อินเดียเป็นประชาธิปไตยและจีนเป็นเผด็จการ และการศึกษาอินเดียนับว่าเป็นประเทศที่เปิดโอกาสด้านการศึกษา มีมหาวิทยาลัยมากมายรองรับ ส่วนจีนนั้นได้ปิดวิทยาลัยและสถานศึกษาอย่างมากในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม⁸

ในส่วนของภูมิรัฐศาสตร์ยิ่งทำให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่กระอักกระอ่วน แต่มองความเปลี่ยนแปลงในภูมิภาค โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียใต้ ซึ่งอินเดียให้ความสำคัญอย่างมาก และมองว่านี่คือหลังบ้านสำคัญของตัวเอง แม้ว่าอินเดียจะไม่ลงรอยเท่าไหร่นักกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างปากีสถาน แต่สายสัมพันธ์ของอินเดียกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้ถือว่าแนบแน่นอย่างมากตลอดช่วงสงครามเย็น เรียกได้ว่าอินเดียเป็นนักลงทุนรายสำคัญของหลายๆ ประเทศในภูมิภาคแถบนี้

สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียใต้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 21 เมื่อตัวแปรอย่างจีนขึ้นมามีบทบาทมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะเป็นตัวแปรสำคัญในภูมิภาคเอเชียใต้มานานแล้วแต่บทบาทของจีนไม่ได้โดดเด่นมากเท่าใดนักเมื่อเทียบกับอินเดีย เพราะในอดีตการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้จะมาในรูปของการขยายดินแดนและการส่งออกอุตสาหกรรมทางการเมือง ซึ่งไม่ได้รับการตอบรับที่ดีนักจากประเทศในภูมิภาคเพราะนอกจากการขยายดินแดนของจีนจะสร้างความหวาดระแวงให้ประเทศในแถบเทือกเขาหิมาลัยอย่างเนปาลและภูฏานแล้ว อุตสาหกรรมทางการเมืองแบบเหมาดังสันคลอนเสถียรภาพทางการเมืองภายในของประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ที่ฝักใฝ่ความเป็นประชาธิปไตยอีกด้วย ทำให้ตัวแปรอย่างจีนไม่ได้มีความสำคัญเท่าใดนักในอดีต เพราะจีนในวันนี้ไม่ได้เข้ามาในเอเชียใต้แบบเดิมแต่มาในรูปของนักลงทุนทางเศรษฐกิจที่มาพร้อมเม็ดเงินจำนวนมหาศาลในช่วงที่หลายประเทศต้องการการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียเท่านั้น แต่เม็ดเงินเหล่านี้ยังไหลเวียนไปลงทุนในประเทศอินเดียด้วย

ด้วยเหตุนี้เองทำให้บทบาทและอิทธิพลของจีนขยายตัวมากยิ่งขึ้นในภูมิภาคเอเชียใต้ จากการเข้ามาในฐานะนักลงทุนสู่การเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของบางประเทศในภูมิภาค และทำให้อินเดียเริ่มตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจของภูมิภาค ในวันที่อินเดียเริ่มมีความสำคัญลงทีละน้อย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่อินเดียจะจับตาความเคลื่อนไหวของจีนในภูมิภาคนี้

---

⁸ Meredith Robyn, *Elephant and dragon: The rise of India and China and what it means for us*, (New York: W.W. Norton & Company, Inc.) : PP.13

โดยเฉพาะในประเด็นด้านความมั่นคง เพราะส่งผลโดยตรงต่อผลประโยชน์แห่งชาติของอินเดีย ทำให้ในหลายครั้งอินเดียมีท่าทีที่แข็งกร้าวกับจีน จนทำให้หลายคนต่างคิดไปว่าสองสยสองประเทศนี้จะไม่ลงรอยกัน

ด้านมิติของการเมือง หากย้อนเวลากลับไปในช่วงหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากจีนที่ได้รับการเสนอให้เป็นสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแล้ว อินเดียก็เป็นหนึ่งประเทศที่ได้รับข้อเสนอดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่นายกรัฐมนตรีواهرลาล เนห์รูของอินเดียในเวลานั้น เลือกที่จะปฏิเสธตำแหน่งดังกล่าวที่ทางการสหรัฐอเมริกาเสนอให้ โดยหนึ่งในเหตุผลสำคัญคือไม่ต้องการขัดแย้งกับจีน แต่ไม่ช่วยอะไรอินเดียเท่าไรนักเมื่อจีนบุกยึดทิเบต รวมถึงผนวกรวมดินแดนบางส่วนของแคว้นลาดาขของอินเดียไปนั้นทำให้อินเดียต้องปฏิรูปความสัมพันธ์กับจีนยกใหญ่จากมิตรประเทศสู่ประเทศคู่ขัดแย้งทางด้านพรมแดน

ฉะนั้นเมื่อประเด็นเรื่องความมั่นคงและพรมแดนถูกหยิบขึ้นมาในเวทีทวิภาคีหรือพหุภาคี เห็นได้ชัดว่าท่าทีของทั้งสองประเทศจะชิงชิงเข้าใส่กัน หรือมีความเห็นในทิศทางที่ไม่ตรงกัน เป็นความไม่ลงรอยกันอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาความขัดแย้งทางด้านพรมแดนถือเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนเสมอมาจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ยุทธศาสตร์ BRI ของจีนจะถูกอินเดียต่อต้านอย่างหนัก กลายเป็นภาพความบาดหมางของทั้งสองประเทศเพราะดันมีโครงการย่อยอย่างระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor: CPEC) ที่พาดผ่านพื้นที่ทับซ้อนซึ่งอินเดียอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนดังกล่าวอยู่ หรือในกรณีล่าสุดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการแบ่งรัฐฉัมมูและแคชเมียร์ ข้อมูลทางเศรษฐกิจในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าตัวเลขการค้าระหว่างอินเดีย-จีนมีมูลค่ามากกว่า 9 หมื่นล้านเหรียญดอลลาร์ ซึ่งทำให้อินเดียเสียเปรียบดุลการค้าให้กับจีนเป็นจำนวนกว่า 8 เท่าตัว ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจอินเดียส่วนหนึ่งต้องพึ่งพาจีน จีนจึงเป็นหุ้นส่วนทางการค้าที่สำคัญของอินเดียไปด้วยในตัวและจีนถือเป็นหนึ่งในนักลงทุนรายใหญ่ที่เข้าไปลงทุนในช่วงที่อินเดียเปิดประเทศรับการลงทุนจากภายนอก ยิ่งไปกว่านั้นสายสัมพันธ์ระหว่างนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดีกับนักลงทุนจีนก็มีความใกล้ชิดอยู่ไม่น้อย เพราะในช่วงที่นายกรัฐมนตรีโมดีเป็นมุขมนตรีรัฐคุชราต นักลงทุนจีนได้เข้าไปลงทุนในรัฐนี้จำนวนมากและทุกครั้งที่ยกรัฐมนตรีโมดีเยือนจีนมักจะหอบหิ้วมุขมนตรีรัฐต่างๆ ในอินเดียไปด้วยเพื่อพบปะกับนักลงทุนชาวจีน ความแน่นแฟ้นทางด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือของอินเดียและจีนยังสะท้อนผ่านการร่วมแรงร่วมใจกันในเวทีองค์การการค้าโลกด้วย โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการส่งเสริมการค้าเสรีให้เกิดขึ้นจริงทั้งสอประเทศต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันที่อยากให้เกิดการค้าเสรีและลดการปิดกั้นทางการค้า⁹

และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการของสองผู้นำระหว่างนเรนทรา โมดีและสี จิ้นผิง ที่จัดไปเมื่อช่วงต้นเดือนตุลาคม ค.ศ. 2019 ที่เป็นการสานต่อเจตนารมณ์การประชุมครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่นซึ่งจีนเป็นเจ้าภาพ ลักษณะการประชุมนี้เกิดขึ้นเพื่อสานความเข้าใจระหว่างกันของสองผู้นำหลังจากเกิดปัญหาเรื่องพรมแดนในปี 2017 โดยทั้งสองคนได้เน้นย้ำว่าจะพยายามแก้ไขปัญหาการเมืองและความมั่นคงระหว่างกันอย่างสันติ และ

⁹ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก. (2562). *อินเดีย-จีนไม่ลงรอยกันจริงหรือ*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563 เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/india-china-relations/>

หันมามุ่งเน้นพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกันให้มากยิ่งขึ้น โดยจีนย้ำว่าจะพยายามแก้ไขข้อกัังวลที่อินเดียมีต่อยุทธศาสตร์ BRI ในขณะที่อินเดียเองก็พร้อมจะทบทวนเรื่องดังกล่าวหากมีความเปลี่ยนแปลงในอนาคต¹⁰

บทสรุป

โดยสรุปจึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์อินเดีย-จีน เป็นทั้งมิตรและศัตรู ในการขัดแย้งโดยเฉพาะในเรื่องปัญหาพรมแดนและยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ แต่ก็ยังมีหลายมุมที่มีความจริงใจและร่วมมือกันเพื่อสานต่อผลประโยชน์ชาติร่วมกันอย่างเรื่องเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของสองประเทศนี้จึงมีทั้งความลึกซึ้งและซับซ้อนในตัวเอง

การอ้างอิง

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 166 – 167

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 167

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ภูมิรัฐศาสตร์ : มิติใหม่, สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, กรุงเทพฯ, 2527, หน้า 168

Brezzezinski, Zbigniew. The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives. New York, N.Y. : BasicBooks, 1997 page 40-41

Joseph Frankel, “National Interest”, London : Pall Mall Press Ltd., 1970, p.26.

Han J. Morgenthau, “Another Great Debate : The National Interest of the United States”, Contemporary Theory in International Relations, Edited by William C. Olson and Fred A. Sondermann, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1966) : pp 73 – 79.

Meredith Robyn, Elephant and dragon: The rise of India and China and what it means for us, (New York: W.W. Norton & Company, Inc.) : PP.13

ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก. (2562). อินเดีย-จีนไม่ลงรอยกันจริงหรือ. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563 เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/india-china-relations/>

---

¹⁰ ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก. (2562). อินเดีย-จีนไม่ลงรอยกันจริงหรือ. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563 เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/india-china-relations/>